TABLE DES MATIÈRES

- Livre
  - [Liminaria]
    - [Page de faux-titre]
    - [Page de titre]
    - [Avertissement] Romani editores lectori jurisconsulto
    - [Sur l'auteur]
    - [Préface] Ad amplissimos et nobilissimos dominos consules senatumque inclytæ urbis norimbergæ
    - [Sommaire] Elenchus capitum, quæ in his libris pertractantur
    - Reimprimatur
  - Liber 1. De jure, quid sit : ex hac definitione jus civile romanorum quam vere jus sit, quibus libris id contineatur, quid in his pro jure habendum, aut non habendum, tum de ejus juris auctorictate ad nos obstringendos. Eam hanc esse, ut omnes, quibus jus positum est, ei parere debeant. Si quis non paret, pœnam esse propositam, quæ pœna, et an adversus eam sit aliquapropter ignorantiam facti, aut juris excusatio
    - Caput 1. De compositione, et collocatione Pandectarum, et quid auctor in ea desideret, quamobrem ea in his libris non utatur
    - Caput 2. Operis et juris civilis partitio
    - Caput 3. Verbum juris ambiguum, quam variæ ejus significationes et unde ductæ
    - Caput 4. Jus unde dictum, et de dicto Ulpiani, jus a justitia esse appellatum
    - Caput 5. Jus quid sit
    - Caput 6. Juris constituendi potestas penes quos ; et exposita divisio in jus naturale, gentium et civile
    - Caput 7. Quibus ex rebus, ac notis deprehendatur vox naturalis rationis et civitatis, ut unde auctoribus cognitis, jus ipsum naturale, seu gentium, civile agnoscatur, quod sequamur. Quæ jurisgentium species et quæ res ex hoc jure
    - Caput 8. Jus Romanorum, quod certis libris comprehensum habemus, ex superiore definitione vere jus esse. De ejus auctoritate ab iis ducta, qui constituerunt ; et de ejus partibus, seu divisione, ejusque divisionis usu
    - Caput 9. De constitutionibus principum : quæ earum species et quantum singulis et maxime rescriptis, tribuendum
    - Caput 10. De consuetudine, quid sit, quibus ex rebus dignoscatur, et quæ ejus auctoritas
    - Caput 11. Jus civile Romanorum post compositionem Justiniani certis voluminibus contineri. Quibus et de eorum librorum auctoritate
    - Caput 12. Jus non esse, quod abrogatum est. De abrogandi, mutandique juris potestate, quæque hic jura mutari possint, et quid in superioribus libris pro mutato

haberi debeat
    - Caput 13. De verbis et scripto legis. In his solum id pro jure habendum, a quo sententia non discrepabit. Sicubi cessabit sententia, hic et verbis, quamvis latius patentibus, nihil tribui, et hactenus legi locum esse. Quæ legum interpretatio est ea, quæ vulgo restrictiva appellatur. Tum quot, et quibus ex rebus deprehendatur legis sententia, quam verba, augustior.
    - Caput 14. De sententia legis. Huic tantum tribui, ut, quemadmodum sine hac nihil in lege scriptum valet, quamvis aperte scriptum latius, ita contra, si ea deprehendatur verbis latior, ipsa etiam in his, quæ scripta non sunt, ad quæ modo pertineat, pro lege et jure observetur. In quo est interpretatio juris, quæ vulgo extensiva dicitur. Quibus ex rebus colligatur sententia legis latior
    - Caput 15. De verborum et orationis cum ambiguitate, tum obscuritate in legibus, deque ejus obscuritatis interpretatione
    - Caput 16. Juri civili Romanorum parendum esse. Quam justæ ad eam rem caussæ. Tum de laude ejus juris, atque hinc occasione nata de definitione jurisprudentiæ tradita a nostris
    - Caput 17. Omnes legibus parere debere, etiam principem. Quis videatur legi non parere, ut in legem incidat. Adversus eum, qui non pareat, quæ pœnæ et quam variæ
    - Caput 18. De juris et facti ignorantia, ac primum quæ leges hujus ignorantiæ excusationem ad pœnam legis evitandam admittant
    - Caput 19. Summæ juris constituti de juris et facti ignorantia et quid sit horum utrunque
    - Caput 20. Ignorantia facti ubi et quatenus excusata
    - Caput 21. Juris ignorantia quibus in caussis et in unaquaque caussa quibus personis noceat, aut non noceat
    - Caput 22. In delictis juris error ubi noceat, aut prosit
    - Caput 23. Quam recte constituta sit distinctio superior juris de errore et ignorantia recepti, cum partim præter verba legum inducta, partim et ipsæ distinctionis partes inter se confligere videantur
- Liber 2. De jure tum divino, tum humano, eoque tum publico, tum privato. Sed de hoc hactenus, quatenus in persona cujusque consistit. Quæ pars est de statu et jure personarum
    - Caput 1. Finis juris, quis. Justitia quid. Quæ præcepta juris
    - Caput 2. Partitio juris recta, accommodata ad finem juris obtinendum, nec minus veteribus cognita ; et expositæ illæ, jus omne ad personas, aut ad res, aut ad actiones pertinere; et, jus totum consistere aut in acquirendo, aut in conservando, aut in minuendo
    - Caput 3. Suum cujusque, aut Dei esse, aut hominum ; et in his aut reipublicæ, aut privatorum. Hinc esse illam divisionem, ut pro eo, quod cuique tribuendum est, aliud jus divinum sit, aliud humanum ; et humani aliud publicum, aliud privatum

- Caput 4. De jure divino, quid sit et quibus in rebus positum
- Caput 5. De jure publico. Id esse de rebus ad statum reipublicæ pertinentibus. Quæ hujus generis res in universum, tum quæ specialiter natura sua. Quæ omnes cum multo plures sint, quam sacra, sacerdotes, magistratus, cur dixerit nihilominus Ulpianus, in his tantum tribus jus publicum consistere
- Caput 6. Quæ res ad statum reipublicæ, eoque ad jus publicum pertineant non natura sua, sed propter aliud ; et cur Ulpiano dicatur jus publicum consistere in sacris, et sacerdotibus, quæ potius ad jus divinum pertinere videbantur. Cur item in magistratibus, idque omissis rebus ad res gerendas magistratui necessariis. Tum cur de jure istarum rerum omnium hoc loco non agatur, sed de his rejiciatur tractatio in extremum locum, cum de jure privato actum erit
- Caput 7. De jure privato. Quam late pateat ejus tractatio in libris nostris. Quid sit, quibus in partibus consistat ; et quem doctrinæ ductum in hoc explicando auctor deinceps sit secuturus
- Caput 8. Quod suum est cujusque privatim, duplex esse, quod proprie cujusque est, et quod ei debetur. Quid horum unumquodque. Prius positum esse partim in persona cujusque, partim in rebus externis. Personæ cuique a natura quatuor tributa. Ea quæ sint, et quæ remedia ad ea tuenda
- Caput 9. Quæ personæ jura esse diximus a natura personæ cujusque tributa : ea pro statu, et condictione personæ cujusque varie immutari. Hinc quæstionem de statu personarum, ut ex eo de jure cujusque æstimetur. In statu primam hanc divisionem esse personarum, ut quidam liberi sint, quidam servi ; nec plura personarum genera summa esse. Liberi, qui : qui item servi et eorum definitiones expositæ. Servi quo statu, et jure habeantur. Adscriptitios servos esse.
- Caput 10. Liberorum hominum non unam caussam esse in statu, et jure personæ : sed ita esse, ut est eorum conditio. Conditione omnes liberos aut ingenuos esse, aut libertinos. Ac primum de ingenuis. Horum quosdam esse ingenuos natura, quosdam jure pro talibus haberi. Qui nam ambo. Tum de jure aureorum annulorum, et de natalium restitutione
- Caput 11. Libertini qui : quid in horum definitione justa servitus, quid manumissio
- Caput 12. Manumissionum genera, seu quibus modis servi ad libertatem perveniant, fiantque libertini, ac primum quibus modis sine domini manumissione
- Caput 13. In manumissione hominis quæ spectanda ad vim manumissionis, ac primum de manumittentis persona
- Caput 14. Qui servi a dominis manumitti non possint
- Caput 15. Quibus modis servi a dominis recte manumittantur
- Caput 16. Libertinorum olim status triplex : hodie unus omnium communis, ut cives Romani habeantur
- Caput 17. Libertinorum conditio. Hanc esse, ut patronis in libertos jus sit patronatus. Id

positum esse in obsequiis, operis, munere, dono, successione libertorum : et id quale in singulis his partibus. Primum de obsequiis
  - Caput 18. De operis libertorum, dono, munere : quibus conditionibus, quæ et quatenus debeantur a libertis patrono
  - Caput 19. Jus patronatus, quod est in obsequiis, operis, successione libertorum, quibus datum. Patronus quis, et qui hic pro patronis habeantur
  - Caput 20. De his, qui sunt sui, vel alieni juris. Tum de patria potestate. Hujus primam caussam esse in justis nuptiis. Ac de his ipsis obiter
  - Caput 21. De originis paternæ confirmatione, quæ vulgo legitimatio dicitur, vel quibus modis naturales filii efficiantur legitimi. Obiter, quid fuerit Curia in civitatibus, qui Curiales, quod eorum munus, atque opera in civitate, quæ personæ conditio, et quam fuerit eorum opera reipublicæ utilis.
  - Caput 22. De adoptionibus. Adoptio quid : quæ ejus species. Ac primum de ea, quæ specialiter dicitur adoptio. Quibus solemnibus, et inter quos ea peragatur, tum de ejus effectu
  - Caput 23. De arrogatione altera specie adoptionis. Quid sit. Inter quas personas, et quibus solemnibus peragatur. Tum de ejus effectu
  - Caput 24. Ob ingratitudinem liberos in potestatem parentum revocari, atque hinc quoque nasci patriam potestatem, quæ prius desierat
  - Caput 25. Patriæ potestatis jura in liberos quæ, et de conditione, ac jure filiorumfamilias
  - Caput 26. Quibus modis patria potestas solvitur
  - Caput 27. Potestate patria soluti liberi, quo statu, et jure esse incipiant, seu de vi, et effectu ejus liberationis
- Liber 3. De tutelis et curationibus, deque tutorum, curatorumve potestate cum in eos, qui ipsorum fidei commissi sunt, tum in rerum ipsarum administratione. Itemque de auctoritate propinquorum in minores, magistrorum in discipulos
  - Caput 1. Tutela quid sit
  - Caput 2. Qui in tutela esse possint. In hac esse solum pupillos. Huic subjici hos omnes, subjici etiam invitos. Tantum tutorem alicunde jam habenti pupillo tutorem non dari : sed dari interdum curatorem
  - Caput 3. Qui tutores esse possint, aut non possint
  - Caput 4. Tutelam deferri aut testamento, aut lege, aut a magistratu. Hinc tutelarum hæc genera, ut prima dicatur testamentaria, secunda legitima, tertia dativa. Ac primum de testamentaria
  - Caput 5. De confirmando tutore
  - Caput 6. De legitima tutela, seu de legitimis tutoribus. Qui olim hi fuerint, qui hodie ex Novella Justiniani : et nihilominus genera illa vetera exposita legitimæ tutelæ, agnatorum, patronorum, parentum, fiduciaria

    - Caput 7. De dativa tutela, seu de tutoribus a magistratu datis
    - Caput 8. Qui petere tutores possint, qui etiam cogantur, et quæ in his non petiti tutoris pœna
    - Caput 9. Excusatione justa tutelam, recte alioqui delatam, jure detrectari. Quænam hæc justa sit, et quibus ex caussi : quis ejus legitimus usus, ut impetres, impetratæ quis effectus
    - Caput 10. De caussis suspecti, quæ jam ab initio tutorem a tutela removeant, ut excusatio
    - Caput 11. De satisdatione tutorum, a quibus tutoribus ea exigatur, quibus remediis : non præstita quatenus tutelæ obtinendæ obstet
    - Caput 12. De administratione tutorum, in qua tutela consistit. Ejus administrationis duas esse partes, officium tutorum, et potestatem. De officio et obligatione alibi, de potestate hoc loco. Ea quæ sit, et quanta, ac quibus in rebus consistat
    - Caput 13. De auctoritate tutorum. Quid sit : quibus in caussis necessaria sit pupillo ; liberane sit hujus interpositio, aut denegatio tutori : quomodo recte interponatur : recte interpositæ quis effectus
    - Caput 14. Quibus modis tutela finiatur, ac primum quibus ipso jure
    - Caput 15. Excusatione per judicem etiam cœptam tutelam quandoque finiri. Quibus ex caussis hoc modo et quatenus finiatur
    - Caput 16. De suspectis tutoribus : maxime quo modo ex hac caussa tutela finiatur
    - Caput 17. Cura quid, et quæ in universo hoc munere spectanda
    - Caput 18. Qui sub cura esse possint, seu quibus possit curator dari et soleat
    - Caput 19. Qui idonei curatores et quemadmodum constituantur
    - Caput 20. Quibus ex caussis tutores a tutela, ex iisdem curatores a cura et excusari et ut suspectos arceri, nec dissimili effectu eidem oneri satisdationis subjici
    - Caput 21. De curatorum potestate in curæ administratione
    - Caput 22. Quibus modis cura finiatur
    - Caput 23. De curatoribus bonorum, quibus bonis dentur, a quibus, quæ eorum cura, quidve contineat
    - Caput 24. De emendatione propinquorum et magistrorum, tum de conditione fœminarum
- Liber 4. De rebus externis tum iis, quæ divini juris habentur, tum publicis, deque jure nostro in his rebus. De privatis item, sed hactenus, ut quæratur solum, quibus modis res quæque privatæ fiant jure gentium, seu de acquirendo jure gentium rerum dominio
    - Caput 1. De rebus, quæ dicuntur divini juris, sacris, religiosis, sanctis. Quænam hæ et quo jure habeantur
    - Caput 2. De rebus publicis omnium communibus, mari, litoribus, ære, aqua profluente ; quænam hæc, et quo jure habeantur, in primis de publici varia appellatione et usu.
    - Caput 3. De rebus publicis, quæ specialiter ita dicuntur, fluminibus, portu, alveo, ripis ;

deque earum rerum jure

- Caput 4. De rebus universitatis et earum jure
- Caput 5. Privatas res esse, quæ singulorum. Quæ in bonis, quæ in patrimonio. Verum esse, res omnes, etiam servitutis, esse in bonis, aut extra bona. Privatas et singulorum res fieri dominii acquisitione. Ea acquisitio quibus rebus constet
- Caput 6. Quæ res acquiri et dominio alieno subjici non possit
- Caput 7. Quibus modis res acquirantur jure gentium. Hos modos ita esse, ut sunt res, quæ acquiruntur, aut ante nullius, aut alienæ. Quæ nullius sunt, occupatione sola fieri occupantium et quæ hic intelligantur nullius
- Caput 8. Ex animatis rebus feras bestias vere nullius esse. Ideo fieri occupantis. Quæ bestiæ feræ, occupari quando intelligantur. Quo in loco quis occuparit, ut fiant ejus, in suo, an in alieno, nihil interesse et hoc quam recte
- Caput 9. Ex rebus inanimatis, quæ sint nullius. Ac primum in rebus omnium communibus, ut mari, litore aqua profluente quid sit hujus generis, quod proinde occupanti concedatur. Et an in litore ædificare sine permissu principis, aut magistratus liceat, ubi publico usui litoris non noceatur
- Caput 10. Quæ in mari, aut litore nata, editave sunt, ut insulam in mari natam, pisces, conchilia, arenam maris, lapillos, et gemmas in litore inventas, omnia esse nullius, ac fieri occupantium. Quantum in his occupari intelligatur, ut fiat occupantis, et quid sit horum pleraque fieri inventoris
- Caput 11. In fluminibus nata si mobilia sunt, ut arena, pisces, conchæ, natura nullius esse, proinde fieri occupantium. Si immobilia, qualis est insula ibi nata, fieri statim accolarum, nisi horum agri sint limitati. Tum et hanc nullius videri, et fieri occupantis. Et de ædificio posito in flumine publico
- Caput 12. De specie facta ex aliena materia. Hanc quoque fieri ejus, qui fecerit, tanquam quæ et ipsa sit ante nullius, sed fieri certis conditionibus, et quibus. Neque tamen materiam perire domino materiæ, aut operam ei, cui species non acquiritur. Et hoc uterque quomodo consequatur.
- Caput 13. Nullius res esse et eas, quæ, dominos cum habuissent, habere desierunt. Hujusmodi res esse, res pro derelicto habitas ; feras quæ in libertatem evaserunt, loca in mari occupata, sublato ædificio, thesauros. Quando hæc exsistant. Cum exstiterint, fieri et hæc occupantis similiter, ut quæ sunt natura nullius, exceptis thesauris
- Caput 14. De thesauris. Quid sit thesaurus. Qua ratione dicatur nullius. Ubi et quatenus fiat inventoris, aut domini loci, vel fisci.
- Caput 15. Res alienas jure gentium domini voluntate acquiri per traditionem. Hanc constare dante et accipiente. In dante hæc necessaria ad transferendum, potestatem transferendi, voluntatem, traditionem. In quibus sit potestas transferendi
- Caput 16. Voluntatem transferendi his rebus effici, si quis sciat suum esse quod tradit, neque in eo erret, si ei justa caussa ad dominium transferendum subsit, aut subesse

existimet, quamvis errans, si in emptione, re tradita, pretium acceperit, aut remiserit necessitatem ejus in præsentia solvendi

- Caput 18. In accipiente ad dominium rei traditæ nanciscendum duabus his rebus opus esse, consensu acquirentis et rei traditæ acceptione. Utrumque quibus rebus constet, quibus declaretur
- Caput 19. Traditione quæ res acquiruntur, sola traditione acquiri. In donatione interdum amplius desiderari insinuationem, quando et quibus in caussis. Ipsam traditionem, quæ hic requiritur, ubique sic accipi debere, ut quævis traditio rei et detentio, seu apprehensio corporalis sufficiat ad dominium acquirendum, nec sit necessaria vacuæ possessionis traditio
- Caput 20. Traditionis speciem esse communicationem. Communicationis duas species, apertam et tacitam. Tacitæ item duas, confusionem duarum materiarum, et granorum, ac similium rerum permistionem, quæ quidem voluntate dominorum contigerint
- Caput 21. Etiam res alienas facto nostro interdum jure gentium nobis acquiri et citra dominorum voluntatem. Quæ res sint hujus generis. In quo primum res hostiles. Hæ quomodo nostræ fiant. Quæ ex nostris apud hostes erant, a nobis receptæ quo jure apud nos esse incipiant
- Caput 22. Res alienas, easque civium a nobis bona fide possessas, quasdam quoque facto nostro nobis acquiri jure gentium et citra domini voluntatem. Hujus generis esse nummos alienos, quos nostros putemus, nostris mistos, similiter et frumentum alienum eadem fide nostro mistum, item fructus ex re aliena bona fide possessa perceptos
- Caput 23. De rebus, quæ sine facto cujusquam nobis acquiruntur jure gentium sola vi et potestate , ac beneficio rei nostræ. Earum duo genera summa esse, fœturam rei nostræ, et accessionem. De fœtura
- Caput 24. Fructus ex re aliqua perceptos interdum aliis, quam domino rei acquiri. Quibus et quo jure. In his jure gentium bonæ fidei possessori, de quo et hic potissimum quærendi locus. Bonæ fidei possessor quis, seu quid sit bona, aut mala fide possidere. Fidei verbum cur hic usurpatum. Et quousque quis pro bonæ fidei possessore sit habendus in percipiendis fructibus
- Caput 25. Qui fructus bonæ fidei possessori acquirantur, et quis acquirendi modus
- Caput 26. Fructus perceptos statim fieri bonæ fidei possessoris. Hoc quam recte. Item sic fieri ejus pleno jure, ut non metuat ullam repetitionem, etiamsi consumpti non sint, adversus communem et inveteratum errorem de restitutione fructuum non consumptorum
- Caput 27. De accessionibus rerum nostrarum. Omnem eam accessionem aut a fluminibus esse, aut ab hominibus. A fluminibus primum alluvionem. Quid sit alluvio. Huic locum non esse in lacubus et stagnis quamvis publicis et cur. Sed nec in fluminibus, cum sunt utrinque limitati agri et cur. Limitatus ager quis, quis item manu

captus
- Caput 28. De alveo relicto a flumine. Hunc vicinorum fieri accessionis jure. Quorum et quatenus, tum quam recte
- Caput 29. De insula in flumine nata. Hanc quoque accolis fluminis acquiri accessionis jure. Quam recte, tum quæ hic insula, quibus accolis et quatenus acquiratur
- Caput 30. Accessiones rerum alienarum ad res nostras, quæ quidem sine facto nostro, per homines tamen nascantur, tribus modis contingere, commistione plurium corporum, confusione, conjunctione. Quid horum unumquodque valeat ad dominium rei, quæ accesserit, nobis adjiciendum, ac primum de commistione
- Caput 31. De confusione duarum materiarum duorum dominorum. Quid sit, ubi hæc dominium non mutet, ubi mutet et totum corpus commune efficiat, aut etiam, quod unius fuit, alteri adjiciat, et quamobrem
- Caput 32. De conjunctione alienarum rerum cum nostris. Quæ hic rebus nostris juncta nostris cedant et accessionis jure nobis acquirantur. In his primum genus esse earum rerum, quæ nostris cohærentes in his, tanquam subjecto, consistunt, ac sine his esse non possunt. Hujus generis hæc esse, ædificium, sata, plantata, scripturam, picturam
- Caput 33. ædificium solo cedere, ac per hoc domino soli acquiri, sive quis ex aliena materia ædificarit in suo, sive ex sua in alieno. De materia, quomodo in utramque partem domino materiæ consulatur. Tum de tigno alienis ædibus juncto, quæ sit domino tigni eo nomine repetitio : quæ domino ædium facultas ejus eximendi, si velit ejus restitutione dupli, aut etiam simpli æstimationem vitare
- Caput 34. De arboribus, plantis, seminibus alieno solo impositis. Hæc solo cedere, cum radices egerint et domino soli acquiri, ejusque manere non tantum cohærentia solo, sed et eruta. De arbore in confinio duorum dominorum posita, quatenus vicinorum sit et manens et eruta. De harum rerum æstimatione, deque sumptibus, qui in eas res imponendas facti sint, quomodo domino et insitori eorum corporum consulatur
- Caput 35. De scriptura. Hanc materiæ alienæ impositam materiæ cedere, ejusdemque domini fieri. De ejus æstimatione quomodo scriptori cautum sit et quatenus
- Caput 36. De pictura. De hac recte defendi utrunque et hanc tabulæ cedere de sententia Pauli et rursum huic cedere tabulam de sententia Caji et Justiniani, ut hoc modo simul recte dicantur totius corporis domini esse et materiæ dominus et pictor. Hoc interesse, quod illi utilis in rem actio detur, huic directa. Hæ quid præstent utrique ad suum consequendum, sive inter se agunt, sive cum alio
- Caput 37. De iis rebus junctis, quæ nihil, nisi ejusdem corporis additamentum, habent. Quæ hac ratione aliis cedant, ut totius corporis dominus sit, qui dominus est illius partis, quæ cessionis jure aliam ad se trahit. In hac cessione quomodo domino ejus partis, quæ cessit, consulatur
- Caput 38. De personis res acquirentium jure gentium, tum eorum, qui acquirunt sibi,

tum eorum, per quos acquiritur

- Liber 5. De acquirendo jure civili rerum singularum dominio. Magna autem ex parte de usucapionibus et longi temporis præscriptionibus ; ac per caussam earum rerum de ea, quæ istas præcedit, et continet, de possessione, inquam, tum acquirenda, tum retinenda, tum amittenda
  - Caput 1. Res aut corporales esse, aut incorporales. Posteriores has jure gentium non agnosci, ejusque rei argumenta. Ambæ quæ sint. Cur incorporales dictæ in jure consistere, cur item jura? Quæ genera earum. Ex his omnibus quæ eodem jure civili acquiri possint, aut non possint. Tum cujusque acquisitio ad quas partes juris sit referenda
  - Caput 2. Quibus modis res corporales singulæ jure civili nobis acquirantur. Inter cætera præcipue de rebus donatis, seu de donationibus, deque tituli de hoc genere in Institutionibus collocatione. Item de dominio rei ex pecunia nostra ab alio emptæ
  - Caput 3. In quibus sit auctoritas transferendi jure civili, quamvis domini non sint nec pro dominis habeantur in rerum administratione ; et quibus modis res alienæ ab his transferantur
  - Caput 4. De usucapionibus, et longi tempori præscriptionibus. Hæc quibus rebus inter se discreparint olim et nunc differant, permixta hodie a Justiniano et in unum genus redacta usucapionis et de errore vulgari in his distinguendis, tum de præscriptionis et præscribendi significatione
  - Caput 5. De usucapione. Quid sit et unde dicta, quam necessaria ad dominia constituenda. Hujus tractionem his capitibus summis constare, primum ut constituatur usucapio, tum, hac constituta, quæratur, qualis sit ; quid adimat priori domino ; quid usucapienti tribuat. Constitui rebus ad usucapiendum necessariis. Earum rerum summa
  - Caput 6. De possessione præcipua caussa usucapionis. Possidere quid sit ; verbum unde ductum, quid possessio. Inter cætera possessionem detentionem esse, rem facti, seu in tenendo positam, jus tenendi, aut insistendi rei non esse. Hujus sententiæ quis usus
  - Caput 7. Possessionis veræ genus unum esse, species tantum duas, justam et injustam, nec aliam divisionem esse, cum dicitur possideri quid bona, aut mala fide. Ejusdem significationis esse et illam divisionem, cum quædam possessio dicitur civilis, alia naturalis et de horum verborum significatione, atque usu plura, tum de verbi naturalis possessionis ambiguitate et quomodo hæc ambiguitas, ut quisque locus inciderit, sit explicanda
  - Caput 8. De acquirenda possessione. Hanc acquiri animo et corpore. Animo quid sit. In quas personas, in quas res, in quæ facta hic animus non cadat, ut ne sic ab animo acquiratur possessio. Nec per eos, per quos alioqui cæteræ res acquiruntur, possessionem nobis acquiri, nisi volentibus

- Caput 9. Corpore acquiri possessionem quid sit. Id fieri aut prehensione naturali, aut actu aliquo corporali, qui pro præhensione habeatur. Hi actus qui. Sine his quam verum sit, possessionem non magis acquiri sine corpore, quam non acquiritur sine animo
- Caput 10. Quod dictum est, non nisi animo et corpore possessionem acquiri, id in utroque sic accipi debere, ut animo quidem non possit nobis acquiri, nisi nostro, corpore autem possit et nostro et alieno. Alieno corpore, quorum et quomodo seu per quos acquiratur
- Caput 11. Pupillum, qui infantiam excesserit, posse sibi possessionem acquirere etiam sine tutoris auctoritate. Infantem et ipsum per se sibi acquirere posse, sed non aliter,quam tutore auctore
- Caput 12. De amittenda possessione. Hanc amitti partim invitis nobis ; partim volentibus. Invitis, quocunque modo fiat, ut vel jure, vel natura possidere non possimus. Id contingere aut ex conditione rei possessæ, aut ex conditione possessoris, aut amissa naturali tenendi facultate. Hanc invitis amitti varie, una et possessionem, tum quibus modis id accidat. Si tot modis amittitur invitis possessio, quid sit, quod definitur, nullam possessionem amitti, nisi animo et corpore
- Caput 13. Possessionem, quæ invitis ex suprascriptis caussis non amittatur, volentibus animo amitti ita, ut sine hoc animo non amittatur, sed retineatur et volentibus et ignorantibus et contra, cum constituerit quisque non possidere, hoc animo statim amittatur et quidem solo, sic tamen, ut diverso sensu nihilominus verum sit, possessionem volentibus nonnisi animo et corpore amitti. Hunc animum non verbis tantum, sed et factis declarari. Quæ facta hujus generis
- Caput 14. Justam possessionem esse oportere ad usucapionem. Justam esse, quæ hæc tria in se habeat, justam caussam possidendi ; bonam fidem possessoris et transferentis voluntatem. Justas caussas easdem et titulos possessionis nominari et cur. Justæ caussæ quæ. Quæ earum genera, et quæ generum species
- Caput 15. Justam caussam possidendi, quæ ad usucapionem requiritur, eamdem et vere subesse oportere. In eo nec cogitatione sua falsa quemquam, nec errore suo adjuvari. In cogitatione ita jus esse, ut nemo ipse sibi caussam possessionis mutare possit, et hoc quid sit. In errore ita, ut error falsæ caussæ nulli pariat usucapionem et hoc quam late pateat, in singulis titulis specialibus expositum. Eum tamen, qui justam caussam erroris habeat, in eo errore usucapere. Quæ hic justa caussa erroris. Titulus pro soluto ex caussa emptionis quid hic differat a solutione ex cæteris caussis erranti in caussa solutionis
- Caput 16. Quod quis ex nulla, aut injusta caussa possideat, non prohiberi ex nova justa caussa possidere, quasi sibi mutet caussam possessionis ; atque hinc procedere usucapionem. Et qui ex una justa caussa possidere cœperit, posse eum ex novis justis possidere ita, ut eamdem rem possideat ex omnibus. Ex una tamen tantum

usucapionem contigere, post quam nihilominus maneat singularum caussarum possessio. Cur hæc et cui bono

- Caput 17. Justam possessionem ad usucapiendum, ut ex justa caussa nasci, ita et cum bona fide conjunctam esse debere. Quibus rebus constet bonæ fidei possessio usucapturo, sive per se possideat, sive per alios, tum quo tempore bonam fidem ad usucapionem intervenire oporteat
- Caput 18. Ad justam possessionem, ut justa caussa et possessoris bona fide ; ita et auctoris ad transferendum voluntate opus esse. Hanc, uti erit interposita, sequendam. Proinde, mandato interposito de emptore in possessionem inducendo, procuratoris inductionem expectandam. Et quid, si hic procurator, mortuo venditore, possessionem tradat
- Caput 19. Non cujusvis temporis possessionem ad usucapionem prodesse, sed quæ tempus habeat ad eam rem lege definitum. Quodnam id sit. Compleri id oportere. Quando videatur completum ad finiendam priori domino in rem actionem. Tum quam dissimiliter finiantur actiones in personam, et quare
- Caput 20. Ad tempus usucapioni et præscriptioni præfinitum implendum etiam accessione ex persona auctoris uti licere, ut una omnium videatur fuisse possessio. Auctor et auctoritas quid. Quæ in ea accessione sint conditiones. Et in universum de jure accessionum temporis. Tum de vitiis possessionum, quæ, quibus successoribus et quatenus noceant
- Caput 21. Possessionem legitimi temporis ad usucapiendum definiti continuam requiri, interruptam ad usucapionem nihil prodesse. Interruptio quid sit et quid ab usurpatione differat. Interrumpi possessionem dupliciter, naturaliter et civiliter. Utraque interruptio quæ et utriusque quis effectus
- Caput 22. Quæ res usucapi non possint. In his primum genus esse earum, quæ natura sua non recipiunt usucapionem. Hujus generis species duas, quæ in bonis non sunt et quæ possideri non possunt. Tum quæ in hoc numero habeantur, ubi et de locis publicis possessione obtinendis et de usucapione servitutum agitur
- Caput 23. De altero genere earum rerum, quæ, quamvis sint in bonis, usucapi non possunt. Hujus generis duas species esse, unam earum, quarum alienatio in universum ; alteram earum, quarum usucapio nominatim et hæc sola est interdicta. Et de priore specie
- Caput 24. De his rebus, quæ, cum sint in bonis et jure alienari possint, tamen legibus usucapi prohibentur. Prohiberi has partim favore eorum, quorum res sunt, partim odio possessorum. Prius tributum certis generibus dominorum, fisco, principi, civitati, Ecclesiæ, minoribus, filiisfamilias in bonis adventiciis. Posterioris generis esse res furtivas, vi possessas, præsidi provinciæ donatas. A nullo has usucapi posse, vitio rei non prius purgato. Et quæ sint res furtivæ
- Caput 25. De partu ancillæ furtivæ, sit ne et ipse furtivus, et an usucapi possit et

quando
- Caput 26. De fœtu pecudum furtivarum, quam dissimili in caussa a partu ancillæ furtivæ habeatur, cum de ejus acquisitione et usucapione agitur
- Caput 27. Res vi possesssæ, quæ, ut ne deinceps usucapi possint
- Caput 28. Vitio rei purgato, res furtivas, vi possessas, præsidi donatas deinceps usucapi posse. Vitium purgari, cum res in potestatem domini, interdum possessoris, redierit. Et hoc quid sit
- Caput 29. Completa ex suis caussis usucapio quam vim habeat, id est quid juris tribuat usucapienti in re usucapta ; quid aliis in eadem re adimat. Dominium id esse. Pignus et usumfructum, quæ ante fuerunt, nihilominus salva manere
- Caput 30. Juris de usucapione constituti ratio et æquitas, ubi quæ contra dici solent, diluuntur
- Caput 31. Remedia duo ad id, quod usucapioni justæ deest, supplendum jure possessoribus prodita, fisci traditio in re aliena et longissimi temporis præscriptio. Quænam hæc sint, quibus et quando prodita